

Oponentský posudek na bakalářskou práci Lucie Večeřové Reakce papoušků šedých na hudební stimuly

Předkládaná práce je empirickou studií zaměřenou na změření a porovnání reakce papoušků šedých na zpětně přehrávané hudební stimuly. V teoretické části se víceméně věnuje srovnávacím výzkumům hudebních schopností. V empirické prezentuje metodické postupy a výsledky prezentace tří sad hudebních stimulů pěti papouškům šedým. Data představují poměrně hezký materiál, který se ale bohužel nepodařilo autorce náležitě zpracovat.

Práce je zjednodušeně řečeno velmi nekvalitní. A to především v tom smyslu, že je velmi špatně strukturovaná a obsah jak teoretické, tak praktické části se jen z části kryje s tím, co by práce obsahovat měla. Velkým záporem jsou špatně položené výzkumné otázky a nelogické a neinformativní analýzy, které se je snaží zodpovědět. Vyjádřím se teď podrobněji k jednotlivým částem:

Již abstrakt je velmi nestandardní a nepodařený. Teoretická část je velmi špatně čtivá a je nesnadné se v ní dopátrat nějakého uceleného tématu nebo myšlenky. Celý text má v jednotlivých kapitolách podobu jednolitého odstavce, který slučuje poznatky a výroky různých témat a studií, bez jakékoli snahy tyto poznatky alespoň uspořádat, když už jim tedy nevtisknout nějakou myšlenkovou linii. Autorka skáče od tématu k tématu a neumožňuje čtenáři si udělat sebemenší představu, co vlastně teoretická část má ukázat. Nejsou definovány základní pojmy. Nevíme, co je to hudba, jak ji chápeme u zvířat. Není jasné, co je myšleno vokalizací, autorka ve vlastním textu neodlišuje, jestli se zabývá schopnostmi vokálními nebo hudebními. Zajímalo by mě, jestli si uvědomuje, jaký je mezi tím vlastně rozdíl. Vokální učení je sice definováno, ale velmi zvláště, jako určité zvuky v kontextu imitace, přičemž není jasné, co je imitace a jak se od samotného vokálního učení liší. Není jasné, proč jsou jednotlivá témata, jako jsou vokalizace, vůbec v práci probírána. Celý text působí dojmem velmi uspěchaného sesypání jakýchsi nejasných výpisků, často bez jasného zdroje, relevance a každopádně bez jakékoli návaznosti.

Nejasné je i třídění poznatků do jednotlivých kapitol. Například kapitola Percepce u lidí pojednává z velké části o *produkcii* zvuků. V další kapitole Vnímání rytmu u lidí je pak popisován nějaký experiment, který ale není citován, a následně, navzdory deklarovanému tématu rytmu u *lidí*, je uveden jako jediný experiment pokus na tamarínech. Navíc řada tvrzení není příliš věrohodná, např. tvrzení, že „také pro ptáky je nejobvyklejší formou komunikace píseň“ (Baptista a Keister 2000) by si zasloužilo komentář, především z hlediska toho, co je myšleno písní a co je myšleno tím nejobvyklejší (obvyklejší než řeč v případě člověka?). Podobně sporné je tvrzení „To, že lidé vydávají zvuky různých výšek, s různými významy naznačuje, že hudba je předchůdcem řeči (Montagu, 2017).“ Logiku tohoto argumentu by bylo potřeba alespoň lépe přiblížit. Latinské názvy druhů se udávají s velkým počátečním písmenem a proloženě.

Ani některé literární zdroje nejsou vhodně zvoleny, např. poznatky o kognitivních schopnostech papoušků jsou čerpány z publikace Kopecká, I. (2015). Psychologie 3. díl: Učebnice pro obor sociální činnost. Grada Publishing a. s.... O malinko lepší jsou závěrečné kapitoly, kde autorka prezentuje studie, které se zabývaly rytmickými reakcemi papoušků na hudební stimuly a hudební nástroje.

Hypotézy se obvykle formulují jako vztah mezi dvěma proměnnými. Zde je formulace, že reakce na hudební stimul bude nějaká (vokální, pohybová). Taková formulace je nevhodná, těžko se měří, v podstatě je možná jen tehdy, pokud si určíme, kde je hranice mezi tím, že papoušek reaguje (např. pohybově) a nereaguje. Protože ani bez hudby není papoušek zcela v klidu, je jasné, že nějaká pohybová reakce každopádně bude. Tudíž mi hypotéza připadá zodpovězená předem a nedostatečná, pokud chceme zjistit, jak na papoušky působí hudba. Smysl dává pouze hypotéza 3.

Vůbec pak nerozumím formulaci, že V průběhu experimentu byly hypotézy definovány specifitěji z důvodu následného vyhodnocení dat pomocí Wilcoxonova párového testu, který porovnává dva různé vzorky: Hypotézy by měly být stanoveny předem a rovnou v testovatelné podobě. I „nové“ hypotézy jsou nevhodně formulované, především velmi překombinované. A již zmíněný problém, že vlastně nejsou testovatelné, u nich přetrvává.

Popis hudebních stimulů je nepřesný. Není jasné, jak byly skladby vybírány, ani jak byly poté upravovány. Nepovažuji za důležité představovat jednotlivé použité skladby, ale rozhodně by měla být uvedena logika jejich zařazení v té které hudební řadě. Zajímalo by mě, jaké kategorie hudebních stimulů vlastně ve výzkumu figurovaly a jak jsou teda definovány, protože v textu se objevují různé varianty, např. rychlé melodické, pomalé melodické a nemelodické, v tabulce 1 je ale uvedeno Melodicko-rytmická, nemelodická, málo rytmická. Mám pocit, že autorka místy zaměňuje rytmus za melodii.

Chápu správně, že autorka testovala rozdíl mezi četností behaviorálních a vokálních reakcí? Jaký smysl dává takové porovnání? Zcela chybí informace, jak bylo se záznamy z Observeru dále zacházeno. Byly projevy nějak kategorizovány, váženy, tříděny, slučovány? Podle toho, co se lze v práci dočíst, autorka dospěla k jakési celkové četnosti projevů, to se mi ale nezdá jako vhodný postup, pokud se zamyslíme nad tím, že papoušek víceméně „něco“ dělá prakticky pořád, spíš jde o to, co dělá. Příložený graf je sice vizuálně pěkný, ale neilustruje vhodně rozdíl mezi jednotlivými podnětovými situacemi.

Co se týče nestandardizovaného pozorování, tak i část kvantitativních výsledků působí spíš jako nestandardizované pozorování. Další podobná část mi proto připadá už jako nadbytečná. Dvojnásob nadbytečné je zabývat se individuálními reakcemi papoušků, pokud nejsou využity k tomu, aby vysvětlily jejich specifickou reakci na hudební stimuly.

Diskuze je poměrně rozsáhlá a svědčí o snaze určitým způsobem zasadit poznatky do kontextu předchozích studií. Nicméně snaha se nedaří jak proto, že výsledky nejsou smysluplné, tak proto, že autorka nemá jasno v tom, co vlastně ověřovala. Pro případné přepracování práce doporučuji zapracovat velmi výrazně na strukturování textu a vytyčení si myšlenkové linie, kterou text hodlá sledovat. Pro část empirickou pak je potřeba ujasnit si, co chci zjistit a jak je reálné toho dosáhnout. Následnou metodiku a výsledky pak skutečně zaměřit striktně na ověřování vytyčeného a interpretování zjištěného. V diskuzi této práce je interpretováno všechno v kontextu všeho, včetně výsledků předchozích výzkumů a pozorování, která autorka vůbec neuvádí ve výsledkové části.

Vcelku tedy zpracování práce svědčí o tom, že studentka nemá představu, co vlastně testovala, proč to testovala a proč použila daný design (který jí byl doporučen školitelkou). Nebyla schopna si položit testovatelné otázky, a pokud se jí toto podařilo, pak se jí ale nepodařilo je otestovat. Je to škoda, protože na druhou stranu se autorce podařilo sesbírat poměrně pěkná data a ty pak vyhodnotit, tj. okódotovat, což je poměrně náročná práce.

Z uvedených důvodů považuji práci za nevyhovující a doporučuji ji hodnotit jako nedostatečnou.

Mgr. et Mgr. Jitka Lindová, Ph.D.